

TRE UDVIKLINGS- PROJEKTER

Med rødder i afroamerikansk musik

af Kristian Lassen, docent

Afrikansk og latin-amerikansk musik har været en stor del af mit liv. Som elev på Århus Friskole og senere uddannet på Center for Rytmask Musik og Bevægelse (CRMB) i Silkeborg (nuværende RMB-linjen på DJM), blev jeg tidligt præsenteret for stilarter som samba, afro, reggae, salsa m.m.

Jeg vil i det følgende beskrive mine erfaringer med at komponere, arrangere og indspille egne og andres numre i disse genrer, dels som kapelmester for den cubanskinspirerede gruppe "Sexteto" og dels som medlem af afro-techno bandet "Club Clave".

Der er tre projekter, jeg vil redegøre for:

1. Processen med at komponere, arrangere og indspille numre til Sextetos første cd.
2. Processen med at omarrangere og indspille latinamerikanske julesange i.f.m. projektet "Jul i Latinamerika"
3. FOKU-projektet "From Rave to Clave" - et samarbejde mellem fem undervisere og seks tidligere studerende på DJM's RMB linje, hvor vi med udgangspunkt i forskellige afroamerikanske stilarter komponere-

rede og indspillede egne kompositioner. Vores bandnavn blev "Club Clave".

1. Sexteto

Sexteto er en gruppe, som jeg dannede i 1996 sammen med sangeren Claude Chichon og percussionisten Kim Neergaard. Vi havde alle tre spillet i salsaorkesteret Cordero Y Los Gran Daneses i mange år og havde stor erfaring med at spille Salsa. Sexteto's stil er traditionel cubansk musik som Son, Cha cha cha, Mambo, Bolero, Danzon og Descarga. Den bedst kendte reference er Ry Cooder's "Buena Vista Social Club"-projekt, som var meget berømt i slut 90'erne, men ellers er musikere som Ruben Gonzalez og Cachao López musikalske inspirationskilder.

I starten spillede vi kendte cubanske num-

*Sexteto koncertplakat
(For yderligere detaljer om
Sexteto, tjek hjemmesiden:
www.sexteto.dk)*

re, men vi fik snart lyst til at skrive vores egne numre. Processen med at skrive og arrangere sangene foregik ved, at forsanger Claude kom med oplæg til tekst og melodi, og sammen satte vi musik til, arrangerede, lavede kor, blæserstemmer, ostinater, breaks m.m. Forarbejdet foregik hjemme hos mig, hvor Kim, Claude og jeg mødtes og indspillede demoer, men en ligeså stor og vigtig del foregik i øvelokalet, hvor hele bandet kom med input.

Qva vores erfaring som salsamusikere faldt det os let at bruge "opskriften" på et traditionelt salsaarrangement.

"Opskrift" på et salsaarrangement:

1) En præsentation af sangen, eks:

| Intro | Vers | Omkv | Vers | Omkv |

2) En del, hvor musikken får "lov til at leve", hvor intensiteten, dynamikken og tempoet stiger, der er improvisationer og blæserstykker m.m. Det kaldes "El Montuno" F.eks:

- Kor/improvisation (coro/pregún) – et stykke hvor der er et kor – typisk een eller to takter, og hvor der indimellem korene er sangimprovisationer
- Bro (optional) – et kort mellemstykke der forbinder to andre stykker i nummeret
- Blæserstykke (mambo) – typisk 16 el 32 takter
- Improvisation (improvisación) – eks. klaversolo
- Kor/improvisation igen (coro/pregún)
- Outro

Et eksempel på et af vores egne numre, der følger denne "opskrift", er Guajira Mi Son.

Form:

1) Præsentation af sangen

- Intro (først klaver, så trompet)
- Omkv
- Vers (stille)
- Omkv
- Vers
- Omkv

- 2) Montunu-del
- Bro (optional)
 - Fløjtesolo
 - Klaversolo
 - Mambo
 - Kor 2 m. fløjte solo
 - Mambo
 - Outro

Jo mere erfaring vi fik med at arrangere, jo mere fik vi lyst til at forholde os friere til "opskriften", og vi udviklede vores egen stil. Et godt eksempel er nummeret *Presentación*, hvor vi bruger de forskellige stykker i en anden rækkefølge.

Form:

- 1) Intro
- 2) Mambo
- 3) Bassolo
- 4) Klaversolo
- 5) Trp solo
- 6) Optional – m. Mambo
- 7) Kor/improvisation
- 8) Kor m. Mambo
- 9) Outro

Som titlen antyder, er nummeret en præsentation af bandet – solo til alle. Det er et hurtigt og teknisk svært nummer, hvor vi blander *Descarga*-stilen med mere moderne salsa med hurtige blæsertemaer og rytmisk komplicerede breaks. *Descarga* betyder "jam", og karakteristisk for genren er, at det er instrumentalt med simple akkorder og ostinater, men fyldt med improvisationer, energi og musikalsk udtryk. Man kan sammenligne formen med formen i jazzmusik, og *descarga* er i folkemunde kendt som Cubas svar på amerikansk jazz.

Udover arrangementet vil jeg her fremhæve bas og klaverstemmerne to steder i nummeret som eksempler på, hvordan vi opfandt ostinater/figurer:

Det første er Intro-ostinatet (Se Figur 1).

Senere i nummeret kommer der en Bro (optional) (Se Figur 2).

Hvis man skal sætte et prædikat på den stil, som blev vores egen, så ville det være en blanding af Latinjazz og salsa.

Nummeret *Presentación* er i øvrigt med i Susanne Bier's film "Den skaldede Frisør".

Her følger eksempler på tre af vores sange fra CD'en med en lille tilføjelse omkring stiltypiske kendetegn:

Oye Mamacita: En Cha cha cha. Karakteristisk for Cha cha cha'en er den lyse klokke på alle pulsslag samt det specielle cha cha cha klaverostinatet.

Los Misterios de la vida: En Bolero. Bolero'en er salsaens ballade, altså et langsomt nummer, der oftest handler om kærlighed. Her krydret med strygere, hvilket er et almindeligt brugt instrument i visse cubanske stilarter – f.eks. Danzon. Sangen er præsenteret i første del af nummeret, og den efterfølgende montuno-del er med improvisationer.

Descarga No. 3: Som navnet siger, er der tale om en *Descarga*. Vores komposition adskiller sig dog fra en klassisk *descarga*, da vi har arrangeret nummeret mere som et salsa-nummer. Dette nummer er ligesom *Presentación* meget vores egen stil.

Konklusion (1)

Mine erfaringer med at komponere og arrangere sange til denne CD samt selve indspilnings- og mixningsprocessen har givet

Figure 1: Prentacion Intro-ostinat. This musical score is for a piano introduction. It consists of two systems of music. The first system has four measures with chords: Fmaj7, E7, Am7, and D7. The second system has four measures with chords: Fmaj9, E7(#9), Am7, and D7(#11). The bass line features a repeating eighth-note ostinato pattern. The treble clef part includes a triplet of eighth notes in the first measure of the second system.

Figur 1: Prentacion Intro-ostinat

Figure 2: Prentacion - Bro (optional). This score is for a bridge section and includes parts for Klaver (Piano) and Trompet (Trumpet). The piano part has three measures with chords: G7, Am, and D7. The trumpet part has a melodic line with accents in the first measure of each piano measure.

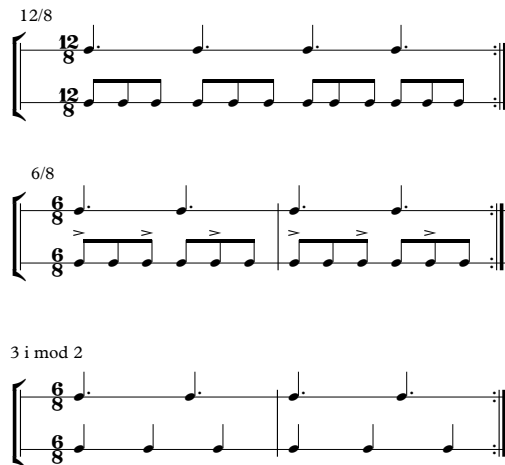
Figur 2: Prentacion - Bro (optional)

Figure 3: Oye Mamacita, Cha cha cha pianoostinat og klokkefigur. This score is for a piano ostinato and bell pattern. It features four measures with chords: Am7, D9, Bø7, and E7(b9). The piano part consists of a steady eighth-note chordal ostinato. The bell part is represented by a series of 'x' marks on a staff, indicating a rhythmic pattern.

Figur 3: Oye Mamacita, Cha cha cha pianoostinat og klokkefigur

mig et godt grundlæg for at arbejde videre med cubansk musik, både hvis det skal være "efter bogen", og hvis man giver sig selv lov til at fusionere med andre stilarter og

forholde sig frit til genren. I mit virke som underviser på DJM har jeg flere gange haft salsa-sammenspilshold og har der brugt min viden og erfaring. Bl.a. har jeg taget

Figur 4.

Sexteto CD-cover

danske 80'er sange og arrangeret dem i salsa-versioner, f.eks. One Two's "Den Bedste tid" og Halberg/Larsens "Magi i luften". Jeg har også flere gange "salsificeret" de studerendes egne numre. Men ofte starter jeg med at undervise i de grundlæggende figurer (ostinater) og former for så senere at åbne op.

2. Jul i Latinamerika

Jul i Latinamerika er et Sexteto-projekt, hvor vi fandt latinamerikanske julesange og omarrangerede dem til vores egen lyd og besætning.

Ideen var at skabe en kirke-julekoncert på ca. en time, hvor vi ville spille latinamerikanske (katolske) julesange og fortælle om sangenes budskab og betydning.

For at lydniveauet ikke skulle blive for kraftigt inde i kirkerne skar vi trompet og timbales fra, således at besætningen nu var kontrabas, klaver/harmonika, congas/bongos, sang og kor. I processen med at arrangere numrene tog vi udgangspunkt i de

versioner, vi kunne finde på nettet, hvor der var mest instrumentering på. Disse sange findes i rigtig mange versioner, hvor nogle kun er med sang eller kor og andre med fuld instrumentering. Herefter arrangerede vi dem, så det blev en blanding af Sextetos egen stil med vægt på den cubanske tradition og de stilarter, som sangene blev spillet i i de forskellige lande.

Jeg har til hvert nummer skrevet lidt om, hvad sangene handler om og lidt om, hvordan vi arbejdede med at arrangere dem.

La Peregrinación er en meget kendt argentinsk julesang, der poetisk beskriver, hvordan Josef og Maria vandrede ud i naturen, for at finde et sted, hvor Maria kunne føde. *La Peregrinación* bliver opført i kirkerne af hundredevis af korister op til jul. Det er en 12/8 ballade a la "En vej går ind i himlen hvor jeg bor", men den har den karakteristiske "3 mod 2" 6/8 feeling, som f.eks. kendetegner Palo fra Cuba (Figur 4).

Ven A Mi Casa Esta Navidad er en chilensk julesang, der handler om, hvordan alle åbner deres hjem og hjerter for hinanden i julen. Vi valgte at arrangere det som en traditionel cubansk Bolero.

Farolito, Colombia. Sangen handler om de tusindvis af små hjemmelavede lys, "farolitos", som børn og voksne stiller op overalt op til jul. Sangen akkompagneres af trommer og harmonika, som er vigtige instrumenter i den columbianske folkemusikkultur. Stilen hedder Bambuco, som er en forholdsvis hurtig 6/8 rytme spillet på guitar.

Faltan Cinco Pa Las Doce, venezuelansk nytårssang om en ung mand, som midt i nytårsfestlighederne prioriterer at skynde sig hjem til sin smukke gamle mor for at ønske hende godt nytår. Stilarten er oprindeligt traditionel venezuelansk folkemusik og hedder Joropo, men vi valgte også at arrangere den i Bambuco-stilen.

Bambuco 6/8 guitarfigur + tromme

The image shows a musical score for guitar and drum. The guitar part is written in G major (one sharp) and 6/8 time. It starts with a C chord (indicated by a 'C' above the staff) and consists of a series of chords and eighth notes. The drum part is written below the guitar part and consists of a simple 6/8 pattern of eighth notes.

Los Peces en el Rio er en poetisk beskrivelse af Jomfru Maria. Sangen stammer fra Spanien og kaldes en "Vilancicos", som er en julesang for børn. Teksten opfordrer til at udbringe en skål for Jesu fødsel og Marias skønhed. Vi har arrangeret den som en cubansk Danzon i verset men valgt Cha cha cha i omkv, således at vi blander to forskellige cubanske stilarter.

Nino Lindo, Venezuela – om den lille nyfødte Jesus som folk beundrer og tilbeder. Vi har beholdt den traditionelle venezuelanske 6/8 Joropo-stil med 2 guitarer og det lidt "hakkede" 6/8 beat.

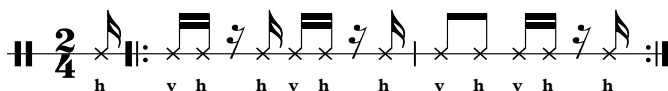
Konklusion (2)

Arbejdet med at arrangere disse sange, indspilning af demo CD og efterfølgende kirkekoncerter har givet mig et større indblik i de folkløristiske stilarter fra de latinamerikanske lande. Tankevækkende og misundelsesværdigt er det, at folkemusikken er så stor en del af den kristne kultur i de disse lande. Sådan forholder det sig ikke i den protestantiske kirke, hvor det er salmer med klassisk harmonisering og orgelakkompagnement, der stadig er dominerende.

Genreerne i de latinamerikanske lande har meget tilfælles. De kommer alle fra den samme blanding af klassisk sydeuropæisk musik, de indfødtes (indianernes) musik og de afrikanske slavers musik, så man kan høre mange af de samme rytmer, melodier og harmonier i deres musikkulturer. Derfor er det også spændende at finde de små forskelle, der giver de enkelte stilarter deres særpræg. F.eks. er der på Cuba en stilart, der minder meget om den før beskrevne Bambuco-stil. Den hedder "Rhumba Colombia", men på Cuba er der ingen guitar, kun trommer. Rytmerne er de samme.

3. Club Clave

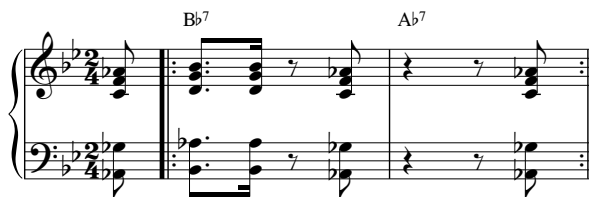
Club Clave var et musikalsk udviklingsprojekt, som eksisterede i ca. fire år fra 2007 - 2011 og var støttet af DJM. Vi var fem undervisere samt seks studerende, alle med tilknytning til RMB-uddannelsen, der gik sammen for at udvikle et helt nyt musikalsk koncept med fokus på stærk rytmik,

Figur 5: Do it like you do it - Cascarafigur

Figur 6: Do it like you do it - Congafigur

Figur 7. Do it like you do it - klaverostinat

energi og inddragelse af publikum. Med udgangspunkt i traditionelle musikalske stilarter fra afroamerikanske kulturer arbejdede vi med at integrere moderne beats og sounds hentet fra stilarter som techno, trance, drum'n'bass etc. Fælles for techno og afro er, at den monotone gentagne rytme og puls danner grundlag for at danse og hengive sig. Derfor synes vi, det var oplagt at kæde de to "verdener" sammen.

Processen med at komponere numrene

1. Vi spillede den valgte stilart på percussion-instrumenter og sang evt. tilhørende sange
2. Vi satte instrumenter på; f.eks. kunne en congasfigur blive til rytmen i basfiguren, og en klokkefigur kunne blive til et guitarrikk osv.
3. Vi improviserede og jammede os frem til numrene, nogle fandt på en tekst, andre en melodistump, et solostykke, breaks

m.m. Vi tilføjede sampling, effekter, nye melodier og kor m.m.

Det var i høj grad en demokratisk proces, hvor vi i fællesskab prøvede ideerne af. Vi havde mange succesfulde koncerter, hvor det i høj grad lykkedes os at involvere publikum, så de blev en del af koncerten. Dermed blev det mere en fællesoplevelse med publikum end en koncert, hvor publikum var tilhørere. Til slut i projektet udgav vi cd'en "AWO" og afholdt pladereception.

Nedenfor er eksempler på, hvordan musikken blev til:

Do It Like You Do It hvor vi tog udgangspunkt i Rumba, som kommer fra Cuba.

Nummeret starter med den originale "cascara" figur - (et bambusrør, der ligger på et stativ, som man spiller på med to stikker). Så bygger vi op med lidt funky synthlyde,

noget samplet cubansk snak og noget af koret, som er samplet, så kommer hi-hatten ind og lægger sig oven i cascara-figuren og gør dermed lydbilledet mere moderne (Se Figur 5).

Congafiguren lavede vi om til et klaver-ostinat (Se Figur 6 og Figur 7).

Ovenfor har jeg, ud for hvert nummer, beskrevet hvilke stilarter vi tog udgangspunkt i.

Bumpin' - La Conga, den sydende cubanske karnevalsrytme med et fletværk af klokkerytmer.

Dance with me - Kpanlogo. Kpanlogo blev i 60'erne forbudt i Ghana, fordi dansen var for promiskuøs med for mange seksuelle undertoner.

Mamakosa - Djagba fra Guinea.

Freddie Go - Partido Alto – en funky lyd af Brasilien.

Oh Ya Yo - Gaga – en up-tempo cubansk rytme og stilarth til fest og flirt.

Do It Like You Do It - Rumba, en fusionsstilarth opstået, rendyrket og fuldt levende på Cuba. En dans for manden og kvinden.

Soul Brother - Trommerytmen hedder Bamboula og kommer fra New Orleans. Vi lavede et arrangement for batatrommer, som vi tog udgangspunkt i.

Konklusion (3)

Jeg synes, det har været spændende at tage det bedste fra de afroamerikanske kulturer

– trommerne og dansen – og bygge videre på det, gøre det til sit eget og bruge det. En af konklusionerne er, at hvis man har et stærkt rytmisk fundament, så har man virkelig noget at bygge videre på, og musikken vil blive stærk, og det rytmisk stærke fundament findes i de afroamerikanske kulturer. Det at samarbejde med kolleger på DJM har givet et rigtigt godt kollegialt samvær, og projektet har bidraget til værdifuld vidensdeling.

Jeg ser en sammenhæng mellem de tre ovenstående projekter. Det handler om at tilegne sig fremmede kulturers musik, lære det at kende for derefter at gøre det til sit eget og bruge det i sit daglige virke som musiker, arrangør, komponist og underviser.

Denne artikel med illustrationer, links og lydempler kan ses på denne side:

<http://eportfolio.musikkons.dk/wordpress/kristianlassen/>

BIO

Kristian Lassen er uddannet på Center for Rytmask Musik & Bevægelse (Det Jyske Musikkonservervatorium) med klaver som hovedinstrument.

Siden 1996 har han været docent ved Det Jyske Musikkonservervatorium som underviser i Musikledelse, Bifagsklaver, It & Musik, Sammenspil, Rotation, Hovedinstrument klaver, og vejleder i Bachelorprojekt og Praktik.

Kristian har iværksat og deltaget i en række forsknings- og udviklingsprojekter, bl. a.:

- Fællesdans og sanglege fra Århus Friskoles musik- og bevægelseskultur
- Rytmask klaver – progression og feeling
- Forudsætninger for musikalsk improvisation hos børn på 10-11 år

Kristian Lassen spiller og har spillet med en lang række bands og solister: Sexteto, Mek Pek Party Band, Okie Dokie, The Funky House Band, Jul i Latinamerika, Mambo Rock, Latin Dance Band, Cordero Y Los Gran Daneses, Mek Pek og Habbasutterne, Uno Mundo, Ramomania, Los Amigos, "Venter På Far", Forvalterdrenge, Slow Down, E.W. & The Gogo-Busters, Abdullah Saugmann, Michael Learns to Rock, Mek Pek and the Allrights,

A.B.B.A. Revival Band. Backing musiker for bl.a. Martin Brygmann, Alberte Winding, Kaya Brüel, Julie Bertelsen, James Sampson, Søs Fenger, John Paul Young, Søren Sko, Ida Corr, Brinck, Elisabeth, m.fl

Diskografi:

Club Clave 2011: „AWO“
Sexteto 2008: „Sexteto
Mek Pek & Habbasutterne
2008: „Greatest“
Mek Pek & Habbasutterne
2006: „Nummer 3“
Claude Chichon 2005: „Prendre
Le Temps“
Mek Pek & Habbasutterne
2005: „Mek Pek & Habbasut-
terne“
Cordero Y Los Gran Daneses
1998: „Al Tiempo“
Cordero Y Los Gran Daneses
1995: „Del Norte y Tropical“
Cordero Y Los Gran Daneses
1993: „Rompiendo el Hielo“
Michael Learns To Rock 1995:
“Played On Pepper“
Mek Pek Partyband 2 1995:
“Tangokat“
Per Frost Solo L.P. 1991: “Per
Frost“
Mek Pek and the Allrights 1991:
“Check Min Mambo“
1989: “Pigen og Trompeten“
1987: “Så Gør Vi Bare Som Om“
Derudover på enkelte numre
med: TV2, Lis Sørensen, Gnags,
Kongehuset, Per Frost, Anja
Føns, Jorge Cordero, Eagger-
Stunn.